

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Педагогічний факультет

(повна назва факультету)

кафедра теорії та методики дошкільної та початкової освіти

(повна назва кафедри)

**РОЗВИТОК ОПЕРАЦІЙ ЦІЛЕУТВОРЕННЯ
У ВИСЛОВЛЮВАННЯХ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ
ЗА ДОПОМОГОЮ ФОТОЗЙОМКИ**

Кваліфікаційна робота

на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»

Виконала: студентка 4 курсу 11-471 групи

Спеціальності 012 Дошкільна освіта

Спеціалізація: логопедія

Освітньо-професійної (наукової)

програми Дошкільна освіта

Озерна Світлана Сергіївна

Керівник к.пед.н., доц. Полєвікова О.Б.

Рецензент Лисенко О.М.,

директорка Херсонського ЗДО №12

Херсонської міської ради

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. Теоретичні основи розвитку операцій цілеутворення у висловлюваннях старших дошкільників за допомогою фотозйомки	6
1.1. Педагогічний сенс цілеутворення	6
1.2. Фотографія як засіб масової інформації.....	8
РОЗДІЛ 2. Методичні основи розвитку операцій цілеутворення у висловлюваннях старших дошкільників за допомогою фотозйомки	12
2.1. Особливості цілеутворення в дошкільному віці	12
2.2. Форми роботи, ігри та вправи в ЗДО з використанням фотозйомки.....	16
ВИСНОВКИ	25
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	28
ДОДАТКИ	31
Додаток А. Діагностика операцій цілеутворення у висловлюваннях дошкільників (за Л.О.Калмиковою)	31
Додаток Б Зразки фотографій для складання розповідей дітьми дошкільного віку.....	34
Додаток В. Приклади фотоколажів.....	37
Додаток Г. Ігри та вправи для розвитку операцій цілеутворення дошкільників із використанням фотозйомки.....	38
Додаток Д. Дидактичні мовленнєві ігри на розвиток навичок цілеутворення у старших дошкільників.....	40
Додаток Е. Кодекс академічної доброчесності.....	46

ВСТУП

Нова Концепція розвитку дошкільної освіти, що нині знаходиться на обговоренні в широких педагогічних колах, визнаючи унікальність дошкільного дитинства, орієнтує працівників дошкільної галузі на повноцінний розвиток особистості, її самовизначення та саморозвиток, її вирішальну роль у розбудові держави.

У цьому аспекті постає питання конкурентоздатності, основою якої є цілеутворення і якому ще бракує уваги в науково-методичних дискусіях освітян.

Хоча специфіка цілеутворення дітей дошкільного віку є предметом дослідження психолінгвістичної наукової школи під керівництвом Л.О.Калмикової. Це такі вчені як С.Д.Дем'яненко, Н.В.Харченко, Л.А.Порядченко, І.В.Мисан.

Аналіз наукових джерел дозволив виявити цікавий аспект розвитку цілеутворення – фотозйомку.

Інтерес до фотографії та фотозйомки спричинений специфічними властивостями засобів масової інформації (далі – ЗМІ): глобалізацією інформації, мобільністю її трансляції, цільовим моделюванням, актуальністю, емоційністю, ілюзією особистісної цілі, художньою виразністю, оперативністю зворотного зв'язку (І.Кудлатова, І.Терещенко, М.Скоробогатько).

Впливаючи на свідомість здобувачів дошкільної освіти через свою доступність та природну цікавість, вони мають важливе значення і в мовленнєвому розвитку дошкільнят.

Питання медіаосвіти дошкільця містять праці Г. Беленької, Т. Давидченко, І.Дичківської; у поєднанні з мовленнєвим аспектом – Н. Гавриш, К.Крутій, М.Скоробогатько, Н. Шалди та ін.

Використання фотозйомки в освітньому процесі закладу дошкільної освіти забезпечує мовленнєвий розвиток здобувачів

дошкільної освіти в діалоговому режимі, ураховуючи індивідуальні та вікові можливості дитини.

Фотографія за умови доречного педагогічного керівництва в роботі з нею може виступати як опора розуміння мовної структури; бути сполучною ланкою між звуковою та смисловою стороною слова; полегшувати запам'ятовування сюжету; фіксувати різні ситуації спілкування з метою їх подальшого обговорення, моделювання на якісному новому рівні.

Народившись «зі смартфонами в руках», сучасні діти і в якості розваг обирають гаджети. Тож освітянам варто знаходити варіанти, як цю ситуацію обернути їм на користь.

Таким чином, актуальність, потреба подальших наукових розвідок у царині медіа та виявлення їх впливу на мовленнєвий розвиток дітей зумовили вибір теми дипломної роботи **«Розвиток операцій цілеутворення у висловлюваннях старших дошкільників за допомогою фотозйомки»**.

Мета дослідження – обґрунтувати проблему розвитку операцій цілеутворення у висловлюваннях старших дошкільників за допомогою фотозйомки.

Об'єктом дослідження є навчально-мовленнєва діяльність здобувачів дошкільної освіти.

Предмет дослідження – розвиток операцій цілеутворення у висловлюваннях старших дошкільників за допомогою фотозйомки.

Завдання дослідження:

1. На основі аналізу першоджерел розкрити педагогічний сенс цілеутворення.
2. Виявити сутність фотографії як засобу масової інформації.
3. З'ясувати методичні основи використання фотозйомки в сучасних медіатехнологіях дошкільної освіти.

4. Дібрати приклади фотоколажів та фотографій для складання розповідей дітьми дошкільного віку.

Апробація роботи. Теоретичний аспект дипломної роботи висвітлено на міжнародній конференції (Торонто, Канада) в закордонній публікації у співавторстві з науковим керівником.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ОПЕРАЦІЙ ЦІЛЕУТВОРЕННЯ У ВИСЛОВЛЮВАННЯХ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ ЗА ДОПОМОГОЮ ФОТОЗЙОМКИ

1.1. Педагогічний сенс цілеутворення

Цілеутворення, будучи основою конкурентоспроможності особистості, у широкому сенсі вживане до економіки.

Його педагогічний аспект містить систему здібностей, якостей і властивостей соціальної орієнтації особистості, які є відображенням її потенційних можливостей досягати успіху в різних сферах буття і які визначають адекватність її індивідуальної поведінки в умовах, що постійно змінюються [12, с.5].

Готовність прийняти виклики епохи і відповісти на них – ознака конкурентоспроможної особистості, виховати яку – завдання освіти.

Таку особистість характеризує здатність і прагнення до високої ефективності та якості власної діяльності, вміння визначати мету і домагатися її; наявність більш ефективних здібностей, на відміну від інших [8, с.18].

Тому змістовим наповненням визначеного поняття є мета, цілеутворення, засоби.

Метою вважають усвідомлення образу майбутнього результату, досягти якого бажає особистість.

Мета передбачає наявність змісту, властивостей, параметрів результату, якого треба отримати. Пов'язуючи минуле, сьогодення та майбутнє, вона спрямована на останнє – на майбутній стан діяльності предмету, якого прагнуть, якого слід досягти.

Виокремлюють такі основні функції цілеутворення:

усвідомленість сенсу діяльності і життя в цілому, вибір пріоритетів актуальних життєвих задач;

проектування та планування (поступове нарощування результатів);
економічність (підключення додаткових ресурсів, запобігання зайвих зусиль);

активізація, мобілізація, позитивне емоційне підкріплення;

організація, концентрація зусиль, узгодження (взаємозв'язок різних проявів психічної активності);

контроль (існування можливості перевірки досягнення отриманих результатів, порівнюючи їх з запланованими).

Поруч із метою завжди присутні засоби – шляхи, способи її досягнення, що обов'язково мають враховувати моральний аспект.

Визначаючи мету як усвідомлену задачу, цілеутворення називаємо формулою рішення такої задачі.

Таким чином, цілеутворенням називають процес визначення цілей, шляхів їх досягнення через засоби, через діяльність людини. Оскільки воно існує в будь-якій діяльності, дослідники виокремлюють спеціальний його вид – цілеутворення педагогічне [12, с.8].

У структурі цілеутворення, на відміну від цілепокладання, яке містить прийняття і досягнення мети, що визначається суб'єктивними зовнішніми чинниками, самостійність продукування суб'єктом досягнення мети посідає вагомий роль [20].

Таким чином, педагогічне цілеутворення спрямоване на продукування освітньої мети, шляхів її досягнення і лежить в основі проєктувальної діяльності педагога (А.К.Маркова).

Це цілеутворення педагогів освітніх закладів різних рівнів, що є невід'ємною частиною їх успішної фахової діяльності.

До категорій педагогічних цілей належать загальні, орієнтовні та конкретні навчальні цілі; розвивальні, освітні (навчальні), виховні; глобальні, загальноосвітні; етапні освітні, профільні освітні, оперативні [1, с.67].

Цілеутворення здобувачів освіти передбачає їх навчання знанням та умінням самостійного цілеутворення та цілепокладання.

Вчені пропонують такі навчальні цілі – ефекти розвитку особистості:

1) ефекти розвитку інтелектуальних прийомів пізнавальної діяльності; пізнавально-логічної сфери особистості; представлень і понять про довкілля, логічних операцій і методів;

2) ефекти розвитку переконань, ставлень та інтересів, її мотиваційно-ціннісної сфери, спрямованості особистості в цілому;

3) ефекти розвитку умінь використовувати знання для рішення життєвих задач, регулювати власну практичну діяльність, розвитку практично-дієвої сфери особистості [17, с.37].

Яку типологію (таксономію) обрати для своєї діяльності – залежить від специфіки роботи, уподобань педагога. Враховуючи те, що визначені цілі схожі, їх можна поєднати і виокремлювати такі типи освітніх цілей: пізнавальні (цілі – знання); практичні (цілі – вміння); мотиваційні (цілі – ставлення).

Наприклад, пізнавальні цілі: дитина може назвати правило, проаналізувати ситуацію, навести визначення (як точно, так і своїми словами), порівняти події тощо; практичні цілі: здобувач освіти може виконати дію, застосувати певну стратегію поведінки, продемонструвати вирішення ситуації, вдосконалити алгоритм, розробити модель тощо; мотиваційні цілі: дитина цікавиться певним предметом, віддає перевагу певним способам дій, проявляє ставлення, виказує свою оцінку, закликає до дії тощо.

1.2.Фотографія як засіб масової інформації

Візуальні образи наповнюють наше повсякденне життя, а візуальна інформація всіма можливими каналами постійно потрапляє до людини.

Мережа Інтернет максимально спрощує доставку споживачеві такої інформації [3; с.97].

Засобами масової інформації (далі – ЗМІ) кожна тема, інформація, новина допускається до поширення із обов’язковим ілюструванням. У цьому процесі надзвичайної важливості набуває швидкість передачі новин та їх доступність.

Збільшення швидкості передачі інформації відбувається завдяки сучасним засобам зв’язку, а доступність забезпечується завдяки візуалізації.

Серед засобів візуалізації виокремлюють:

ілюстрації (у тому числі елементи графічного дизайну та карикатури);

фотографії та фоторепортажі;

інфографіку (схеми, діаграми, графіки тощо);

численні форми мультимедійного контенту (кліпи, відеоролики, флеш-анімація, інсталяції, слайд-шоу тощо) [7; с.47].

Перелічені засоби масової інформації надзвичайно розповсюджені в мережі Інтернет, але фотографічне зображення залишається найбільш поширеним засобом візуалізації.

Постійно існують ситуації, де передача інформації до користувача (глядача, читача) відбувається через електронні ЗМІ. А відповідно до сучасних стандартів кожним офіційним сайтом передбачено використання візуалізації текстової інформації [15; с.87].

Електронні ЗМІ мають широкі можливості щодо наповнення фотографіями високої якості матеріалів новин.

Щоб створити висококласні фотографічні зображення, слід мати специфічні уміння, знання, компетенції. Тож від якості репортажних, подієвих фотографій напряду залежить успіх учасників команди новин, їх економічне благополуччя [2, с.75].

Також для інфосайтів велике значення має статистика його відвідуваності. Саме це робить його привабливим для капіталовкладень.

Тож фахова майстерність фотографа новин напряму впливає і на кількість переглядів розміщеної на сайті інформації й на відвідування всього інформаційного сайту загалом [7; с.23].

Часто в електронних ЗМІ використовують не просто фото, а й об'ємні фоторепортажі. Цей жанр фоторепортажу дозволяє реалізувати якнайповніше такі функції фотографії як естетична, соціальна, інформативна й управляти додатковими смислами в матеріалі, що публікується, на більш якісному рівні. Це сприяє освоєнню й використанню нових матеріалів пізнання.

Таким чином, саме зображення, якими в умовах ЗМІ є фотографічні репортажі, привертають увагу людини, утримують її на деякий час [7; с.60].

Розповіді у фотографіях, об'єднані єдиним сюжетом, публіцистично загострені на моменті, мають високий відсоток образності. Кожен фотознімок подібної фотоісторії – невід'ємна частина загальної розповіді.

Привабливість великих інформаційних агентств залежить і від фотобанків, які вони створюють, щоб підвищити свою конкурентоспроможність [2; с.74].

У таких фотобанках містяться фотографічні зображення новинних подій країни та світу, їх за додаткову плату можуть використовувати інші більш дрібні агентства новин.

Відмінність фотобанку від стрічки репортажу полягає у відсутності обмеження на використання кількості фотозображень і потреби вибудовувати чіткий візуальний ряд, що містить розповідь про конкретну подію [7; с.56].

Якщо фоторепортаж виконано висококласним професіоналом, мова йде про фотомистецтво, в основі якого – документальна правда,

вміння бачити життя і знімати його таким, яким воно є насправді [8; с.83].

Знімки репортажів, як свідки життя народів, країн, світу в конкретний час згодом набирають ваги історичної цінності.

Тож фотографія – один із видів візуального мистецтва, що на сучасному етапі глобалізації зміцнює свої позиції в способі передачі інформації користувачеві.

Художність майбутнього фотографічного знімка, його виразність багато в чому будуть залежати від того, що саме документується в момент зйомки. Творчий процес створення грамотної репортажної фотографії ставить акцент на найбільш точному відборі матеріалу, що заповнює картинну площину фотознімку [7; с.73].

Таким чином, можна стверджувати, що на сучасному етапі розвитку суспільства і ЗМІ, фотографія зміцнюється на ключовому місці в способі передачі інформації користувачеві. Висока мобільність мистецтва фоторепортажу дозволяє найбільш оперативно доставляти інформацію користувачеві / читачеві. Фотографія легко вбудовується в формат будь-яких видів ЗМІ, що підвищує індекс популярності при виборі методу передачі ілюстративного матеріалу. Ми приходимо до висновків, що саме фотографічні зображення «захоплюють» світ, розповідають нам про стан довкілля, пояснюють явища навколишньої дійсності [3; с.125].

РОЗДІЛ 2

МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ОПЕРАЦІЙ ЦІЛЕУТВОРЕННЯ У ВИСЛОВЛЮВАННЯХ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ ЗА ДОПОМОГОЮ ФОТОЗЙОМКИ

2.1. Особливості цілеутворення в дошкільному віці

У важливості педагогічного цілеутворення немає сумнівів, оскільки навчання і виховання без мети неможливі. Однак, та мета, яку ставлять дорослі в освітньому процесі, часто не завжди зрозуміла дитині. Її усвідомлення приходить з досвідом та віком.

Стосується це і засобів цілеутворення. Ось чому педагогічне цілеутворення – компетенція дорослих суб'єктів освітнього процесу.

Педагоги ставлять дитині мету тоді, коли її власна мета ще не сформувалася. Діти часто не розуміють, для чого їм виконувати те чи інше завдання, навчатися тому чи іншому [4, с.26].

Слід пояснити дитині: якщо вона навчиться досягати мети, поставленої іншими людьми, вона зуміє визначити і реалізувати власні цілі.

Тож процес освітнього цілеутворення відбувається таким чином: від цілеутворення педагога до цілеутворення дітей.

І якщо спочатку в освітньому процесі присутнє тільки педагогічне цілеутворення, то згодом цілі педагогів мають доповнитися цілями вихованців і, бажано, збігтися з ними.

Набагато складніше справа йде з особистісним цілеутворенням дітей та вихователів. Сьогодні надзвичайно важливо навчити дітей умінням самостійного цілеутворення, оскільки конкурентоспроможність – це здатність найбільш ефективно досягати мети.

І тут варто обов'язково враховувати вік дітей, правильно визначити можливість початку ознайомлення їх з такими поняттями, як мета і середовище її досягнення. Логічно припустити, що поняття

«цілеутворення», «мета», «середовище» – досить складні, і знайомити з ними логічно тоді, коли вони найбільш актуалізовані, тобто – в шкільному, підлітковому віці, на момент вступу до дорослого життя.

Проте фахівців зазначають, що цілі або їх зачатки виникають у дітей набагато раніше [4, с.32]. Дитина починає активно знайомитися з цілеутворенням, ще не усвідомлюючи цього, коли ставить запитання «Чому?» та «Навіщо?». Відповіді на них фактично вимагають від дорослих пояснення цілеутворення того, що відбувається навколо. Підкреслюємо, що це інтерес до зовнішнього цілеутворення, що виходить за межі особистості дитини.

Таким чином, про власне осмислене цілеутворення у здобувачів дошкільної освіти не може йти мова, але варто ураховувати бажання, наявність яких діти виражають словом «хочу».

Спрощене до рівня дітей дошкільного віку визначення поняття мети можна сформулювати таким чином: мета – це те, чого я хочу домогтися. Значить, у дітей дошкільного віку існують свої маленькі бажання, цілі, тож відповідно, треба навчати їх визначати, обирати, оцінювати за якістю; уміти самостійно та правильно їх домагатися.

Дитячі бажання та цілі зазвичай пов'язані з якимось предметом матеріального світу (іграшкою, технікою, прикрасою тощо), і засобом досягнення мети часто є прохання до батьків купити що-небудь, замовлення Дідові Морозу і таке інше.

Отже, щоб досягти здійснення своїх бажань, як правило, діти можуть використовувати різні види допомоги дорослих, у тому числі й матеріальні кошти.

Такий спосіб досягти поставленої мети не вважається єдиним. В освітній практиці і в родинному вихованні дорослі застосовують цілеутворення стосовно дітей дошкільного віку і пропонують їм "зробити певні дії, що вимагають затрат праці та зусиль.

У таких випадках дитина за умови методичної допомоги дорослого починає сама домагатися мети.

Категорія цілеутворення дотична до категорії «успіх».

Успіх як досягнення поставленої мети супроводжується радістю від отриманого результату. Завдяки йому розвивається колектив та особистість, відбувається вихід на нові результати та перспективи.

Саме прагнення до цієї радості підштовхує людину до виконання дій незалежно від того моменту, як вона що-небудь навчиться робити.

На думку психологів, «дбати про ситуацію успіху необхідно задовго до того, як дитина переступить поріг школи. Фундамент успіху закладається до цього дня» [14, с. 163].

Як тільки людина отримує радість від результату, досягнення мети, відбувається постійне прагнення цього стану; ставлячи перед собою все нові цілі, особистість постійно розвивається.

Тож дитина має відчувати радість досягнення мети ще до того, як вона переступить шкільний поріг.

Тож дошкільний вік – сприятливий період для того, щоб навчити дитину основам цілеутворення.

Вихователів слід враховувати етапи та правила процесу цілеутворення:

1. Визначення мотивів і потреб.
2. Вибір методики цілеутворення.
3. Перехід до складання покрокового плану досягнення мети і його втілення в життя.

Важливо завжди залишати місце для «маневрів», бути готовим внести коригування до плану, тримати в запасі кілька допоміжних інструментів.

Звертаючись до цілеутворення, варто уникати помилок (проблем цілеутворення):

1. Відсутня конкретика. Або терміни не визначені, або не встановлені якісні, кількісні характеристики вимірювання результату.

2. Нереалістичні цілі.

3. Визначення пріоритетів. Беручись одразу за все і відразу, людина, як правило, нічого не досягає. Те ж стосується випадків, коли помилково нетермінова і маловажна мета приймається за термінову і важливу.

4. Відсутність плану роботи. Витративши годину на розроблення плану, заощаджуємо час у майбутньому. За планом робота йде швидше і ефективніше.

5. Немає контролю та аналізу. Виявлення та усунення помилок, корекція плану в зв'язку зі змінами та умовами, що підвищують ефективність усього процесу.

У вимогах до компетентності як результаті дошкільної освіти нова редакція Базового компоненту дошкільної освіти зазначає такий компонент як регуляцію досягнень, що, у свою чергу, і передбачає наявність уміння цілеутворення.

Звичайно, дошкільнику, який живе тут і зараз, важко зрозуміти, що таке мета. Щоб вийти на самостійний життєвий шлях, мету слід сформулювати. Причому сформулювати самому, інакше це буде чужа мета. А цьому потрібно навчити [12, с.9].

Основні питання, на які даються відповіді під час формулювання мети – Чому? Для чого? Навіщо? Що буде наслідком дій?

Існують різні способи формування навичок цілеутворення. Сприятливими для цього є мовленнєва, ігрова, трудова, фізична діяльності дитини.

Методисти рекомендують почати з ігор, оголошувати її мету або виявляти разом із дітьми, стежити за її досягненням [8, с.20].

Наприклад, у рухливій грі «Дождики» мета гравців – утекти, а мета ведучого – наздогнати. Для досягнення цих цілей треба бути спритним,

швидко бігати, уміти ухилятися. Важливим тут є навчання чіткому дотримуванню правил, яке є заданою умовою для досягнення мети.

Ще один ефективний спосіб досягнення мети – тренування. Дитина має зрозуміти, навіщо йому ця мета потрібна і який засіб неодмінно приведе його до успіху. Тому тренування має бути систематичним і осмисленим. Якщо дитина готова не опустити руки через те, що у неї не все відразу виходить, важливо, щоб вона через образи усвідомила досягнення мети від початку до кінця, бачила конкретні приклади.

Дослідники Ю.Косенко, В.Захарченко, А.Ренстейн виявили залежність змісту і форми висловлювань дошкільнят від умов та мети мовленнєвої діяльності.

2.1. Форми роботи, ігри та вправи в ЗДО з використанням фотозйомки

Можливість створення образів, які миттєво можна візуалізувати, забезпечує в закладі дошкільної освіти фотозйомка.

Старші дошкільнята із задоволенням знімають усе довкола. Для них процес фотозйомки – і серйозна розвага, і цікава справа.

Тож логічно залучити дітей до цілеутворення засобами фотозйомки.

Обираючи, чим фотографувати, варто відмовитись від плівкових та дзеркальних фотоапаратів, що не відповідають віковим особливостям дітей.

У нагоді стануть дешевий цифровий фотоапарат, смартфон чи мобільний телефон. Перевагою цих девайсів є те, що можна одразу побачити результат фотозйомки.

Спочатку слід ознайомити дошкільників із лексичним значенням слова «фотографія», що має грецьке походження; слово «фото» означає

«світло»; а «графо» – «писати», «малювати». Тож фотографія має значення «малювати світлом».

Ознайомлення здобувачів дошкільної освіти з основними принципами та поняттями фотографування, прийомами створення композицій має відбуватися відповідно до вікових особливостей дітей, яких навчають:

тримати девайс двома руками на рівні грудей і, щоб фото не було розмитим, не рухати ним у момент зйомки;

будь-яке джерело світла чи сонце мають бути за спиною фотографа, позаду;

розглядати майбутній кадр на екрані цифрового фотоапарата чи смартфона;

стежити, щоб об'єкт фотозйомки повністю вміщався в кадрі; не «обрізати» голови, руки тваринам і людям;

дбати про естетичний вигляд знімка;

у центрі має знаходитися той об'єкт, на який ви бажаєте звернути увагу;

користуватися автофокусом для досягнення чіткості зображення (натискати на екрані смартфона на нього);

роблячи селфі, дбати про фон, відводити руку якнайдалі від обличчя, не зависати над камерою; використовувати селфі-палицю;

не забувати про підсвічування – автоспалах, який за слабого освітлення у багатьох девайсах умикається автоматично;

поводитися з цифровим пристроєм обережно: не впускати та не кидати, пам'ятати про його особливу вразливість до подряпин на об'єктиві.

Саме ці поради стануть первинними цілями, досягнення яких спонукатиме до подальших висловлювань та дій здобувачів дошкільної освіти.

До форм роботи в закладі дошкільної освіти із використанням фотографій належать такі.

Фотографування.

Перегляд світлин.

Спостереження за працею фотографа.

Моделювання ситуацій, що зображені на фото.

Проведення занять на основі виконаної фотозйомки.

Складання розповідей за фотографіями.

Створення фотоальбомів.

Облаштування фотокуточків на різні теми.

Створення фотоколажів

Використання ігор зі світлинами [25; с.24].

Широке використання фотозйомки у роботі з дошкільниками, впливаючи на цілеутворення, сприяє:

- формуванню граматичних категорій
- збагаченню словникового запасу;
- розвитку вмінь мовленнєвої діяльності;
- навчанню дітей у межах наочно-дієвого мислення;
- розвитку пам'яті та зорового сприймання;
- розвитку інтересу до пізнавальної діяльності
- виробленню вміння зосереджувати увагу на меті виконання

завдання [24; с.13].

Опишемо ігри та вправи, що застосовують у закладі дошкільної освіти, використовуючи світлини та фотозйомку.

Це ігри зі світлинами «Спіймай колір», «Пісочниця з фотографіями», «Самореклама»; сюжетно-рольові ігри «Фотомайстерня», «Фотостудія» тощо.

Ігрові вправи «Стрибок у світлину», «Ілюстрації», «Свята», «Фотонатюрморт», «Пори року», «Крісло автора», «Рамка», «Сенкан», «Який предмет зайвий».

З опорою на фотографії можна говорити з дитиною про все. Саме фотографії дають змогу більше дізнатися про її можливості й потреби: що вона пам'ятає, що їй більше подобається, що привертає її увагу [25; с.24].

Доречним є добір серії знімків за темами: «Овочі», «Меблі» і інші.

Готуючи фотографії для занять з дітьми (на різні теми за освітньою програмою) визначили наступні вимоги до фотографій [25; с.24]:

- фотографії мають бути досить великими (не менше 10x15) неодмінно матові;

- на них має бути добре видно обличчя людей, елементи обстановки, дії, до яких привертається увага дитини.

- фотографії можуть бути випадковими і постановочними. В основному фотографії здебільшого випадкові [7; с.23].

Фотографія може бути використана як:

- Розвивальна - збагачення змісту розвитку дитини.

- Корекційна – допомога у вирішенні певних конкретних труднощів в розвитку дитини.

- Пропедевтична підготовка дітей до сприйняття нового матеріалу.

За допомогою фотографій можна вирішувати такі відповідальні і складні завдання:

- розвиток мовлення дитини;

- усвідомлення і систематизація свого особистісного досвіду;

- побудова картини світу;

- створення засад для взаєморозуміння [7; с.80].

В освітній діяльності фотографія – це вікно у світ, образ навколишнього світу, що сприяє формуванню його цілісної картини.

Насамперед:

- формування образного уявлення про предмет і його властивості;

- сприйняття навколишніх предметів у дії (різноманіття використання предмета в життєвих ситуаціях);
- сприйняття предмета в різний час доби, пору року;
- уявлення про предмет або явище (фіксація етапів висівання, росту, дозрівання та в'янення рослини тощо);
- фотографії наближають предмет до очей дитини (бабка, павутиння) [25; с.24].

На наш погляд, у кожному закладі дошкільної освіти має бути використання фотографій в ігровій діяльності дитини як повсякденна реальність. Фотографію можна використовувати в сюжетно-рольовій та дидактичній грі, настільно-друкованих іграх, театральних, іграх-забавах, комп'ютерних іграх тощо [25; с.25].

Форми використання фотографій в ЗДО [24; с.14]:

- фотокалажі – це вільне, довільне з'єднання, іноді навіть не взаємопов'язаних між собою, кількох стилів фотозображення в одній картинці або фотографії.
- фотоальбоми – певним чином організований набір фотографій, також місце для їх зберігання.
- фотопрезентація – відеокліп, що формується з фотографій. У класичному розумінні слайд-шоу складається з фотографій з ефектними переходами між знімками.
- фотовиставка – демонстрація фотографій за різною тематикою.
- фототерапія – це психотерапевтична методика, який працює з однією з форм візуального мистецтва – фотографією. Фотографія застосовується психологом в роботі для вирішення різноманітних психологічних проблем, а також для гармонізації та розвитку особистості. Фототерапія як арт-терапевтичного методу вже давно завоювала визнання практичних психологів, які використовують психологію творчості, як терапевтичний «ключ» до вирішення проблем людини.

У процесі використання фотографій у дошкільній освіті можна застосовувати за форматом: демонстраційно та роздатково.

Фотографії за тематикою можуть бути [24; с.14]:

- про світ природи;
- про світ мистецтва;
- про світ предметів;
- про світ стосунків.

Фотографії за змістом можливо використовувати, так як [25; с.24]:

- сюжетні;
- предметні;
- дидактичні;
- художні.

Фотографії за характером зображення [7; с.64]:

- реальні;
- фантастичні;
- історичні;
- гумористичні.

Впровадження фотомистецтва в освітній процес закладу дошкільної освіти, як принципу наочності, означає безпосереднє збагачення і розширення чуттєвого досвіду дитини. Допомогає уточнити її чуттєві уявлення і, таким чином, розкриває спостережливість, самопізнання, забезпечує сприйняття довкілля, а також включає дитину у практичну діяльність і водночас пов'язує навчання з життєвим досвідом [7; с.86].

За допомогою ігор з використанням фотографій можна вирішити наступні завдання [24; с.14]:

- фокусує функція пов'язана зі здатністю фотографії оживляти спогади і приводити до повторного переживання мали місце раніше подій – як позитивно, так і негативно забарвлених;

- стимулююча функція пов'язана з тим, що при створенні і сприйнятті знімків відбувається активізація різних сенсорних систем – перш за все, зору, кінестетики, відчуття дотику.

- об'єктовізуюча функція розкриває здатність фотографії робити видимі переживання і особистісні прояви людини, які відбиваються в його зовнішньому вигляді і вчинках;

- змістовна функція фотографії полягає в її здатності допомагати людині побачити сенс вчинків і переживань – як своїх власних, так і інших людей;

- деконструююча функція фотографії доповнює її сенсоутворюючі функцію і означає здатність допомагати людині усвідомити, що той сенс, який він приписує своїм вчинкам і переживань, так само як і діям і переживань інших людей;

- утримуюча функція пов'язана з тим, що фотографія може «утримувати» почуття від їх несвідомогоотреагирования в реальності. Ця функція заснована на тому, що фотографічні образи часто виступають як інструменти символічної експресії;

- експресивно-катарсична функція фотографії укладена, як в сприйнятті готових знімків, так і в їх створенні;

- захисна функція фотографії, пов'язана з її здатністю забезпечувати дистанціювання від травматичних і малозрозумілих переживань і ту чи іншу ступінь контролю над ними [25; с.25].

Для дітей природніше виражати свої думки і почуття за допомогою образів, ніж словами, тому фотографія здатна виступати для них найважливішим засобом спілкування зі світом і організації внутрішнього досвіду. Саме тому застосовувати ігри та вправи за допомогою використання фотографій є ефективним засобом навчання дошкільнят цілеутворенню[24; с.12].

Вправа «Пісочниця з фотографіями» розвиває сприйняття простору і просторових відносин між предметами [21; с.665]. Дана

техніка також розвиває соціальну компетентність, творчу фантазію і естетичні переживання, здатність до вираження дитиною значущих для нього почуттів і уявлень, дозволяє досліджувати систему його відносин і образ «Я». Дитині пропонується, використовуючи пісочницю з набором мініатюрних фігурок і предметів, а також вирізані з фотографій зображення, створити яку-небудь композицію. В процесі гри важливо вести бесіду з дитиною, що б він розповідав, чому він так робить. Потім можна залишити пісочницю в групі, що б діти самостійно могли взаємодіяти з нею і з іншими дітьми в процесі [24; с.14].

Вправа «Обери тварину» дітям пропонується вибрати з ряду фотографій ті, які їм подобаються. Можна вибрати пару фотографій. Фотографії з тваринами повинні бути в різних емоційних станах. Після вибору дітям пропонується придумати розповідь про тварину [24; с.14].

Вправа «Спільний фотоколаж» допомагає вираженню і усвідомленню почуттів, розвиток міжособистісної компетентності і навичок включення в спільну діяльність, зміцнення «Я» і особистих кордонів. Дітям пропонується утворити пари, після чого їм пропонується спільно створити фотоколаж, використовуючи для цього вирізки з журналів і особисті фотографії. В одних випадках можна запропонувати їм працювати мовчки, в інших випадках вони можуть в процесі роботи спілкуватися для того, щоб визначити тему і узгодити свої дії [25; с.25].

Вправа з використанням фотографій, на яких зображенні близькі дитині люди. Ця вправа має проводитись індивідуально. Вихователь задає питання, наприклад: «Покажи де мама миє посуд?», «Покажи фотографію, на якій тато забиває цвях?», «Покажи, де твій братик малює?», ця вправа використовується для розвитку логічного мислення у дитини [25; с.25].

Гра «Фотограф»

На початку гри обирається ведучий – «фотограф». Ведучий повинен зробити цікаві «фотографії», отже йому треба посадити інших дітей на свій розсуд. «Фотографу» належить діяти швидко і чітко. Комуś із учасників гри він може запропонувати роль вчителя – отже, тому треба прийняти відповідну позу [25; с.25]. Хтось може стати «поліцейським», хтось «актрисою», хтось «фокусником».

Кожен з гравців дає свою оцінку діям «фотографа» за п'ятибальною шкалою. Далі гравці міняються, «фотографом» стає інша дитина. Гра продовжується до тих пір, поки всі діти не побувають в ролі «фотографа». А щоб гра була ще цікавіше, можна взяти «Полароїд» і робити моментальні знімки. У кращого «фотографа», відповідно, знімки вийдуть якісніше, значить він краще за інших вміє домагатися, щоб оточуючі виконували його вимоги, і є лідером [25; с.25].

Гра «Фотоальбом Марії»

Бабуся зробила декілька фотографій Марії. Дитина повинна подивитись на них на відповіді на декілька питань: який настрій у Марії на першій, другій, третій фотографії? Як думаєш чому? Дитина повинна придумати невеликий розповідь по картинці, яка її зацікавила. Важливо: якщо це завдання викликає труднощі у дитини, припускається застосовувати допомогу дорослого (пряме питання, приблизний план розповіді та ін.) [24; с.14].

ВИСНОВКИ

У дипломній роботі обґрунтовано проблему розвитку операцій цілеутворення у висловлюваннях старших дошкільників за допомогою фотозйомки.

Педагогічний аспект цілеутворення містить систему здібностей, якостей і властивостей соціальної орієнтації особистості, які є відображенням її потенційних можливостей досягати успіху в різних сферах буття і які визначають адекватність її індивідуальної поведінки в умовах, що постійно змінюються.

Тож цілеутворенням називають процес визначення цілей, шляхів їх досягнення через засоби, через діяльність людини.

До категорій педагогічних цілей належать загальні, орієнтовні та конкретні навчальні цілі; розвивальні, освітні (навчальні), виховні; глобальні, загальноосвітні; етапні освітні, профільні освітні, оперативні.

Цілеутворення здобувачів освіти передбачає їх навчання знанням та умінням самостійного цілеутворення та цілепокладання.

У важливості педагогічного цілеутворення немає сумнівів, оскільки навчання і виховання без мети неможливі. Однак, та мета, яку ставлять дорослі в освітньому процесі, часто не завжди зрозуміла дитині. Її усвідомлення приходить з досвідом та віком.

Стосується це і засобів цілеутворення. Ось чому педагогічне цілеутворення – компетенція дорослих суб'єктів освітнього процесу.

Педагоги ставлять дитині мету тоді, коли її власна мета ще не сформувалася. Діти часто не розуміють, для чого їм виконувати те чи інше завдання, навчатися тому чи іншому.

Слід пояснити дитині: якщо вона навчиться досягати мети, поставленої іншими людьми, вона зуміє визначити і реалізувати власні цілі.

Тож процес освітнього цілеутворення відбувається таким чином: від цілеутворення педагога до цілеутворення дітей.

І якщо спочатку в освітньому процесі присутнє тільки педагогічне цілеутворення, то згодом цілі педагогів мають доповнитися цілями вихованців і, бажано, збігтися з ними.

Дослідники Ю.Косенко, В.Захарченко, А.Ренстейн виявили залежність змісту і форми висловлювань дошкільнят від умов та мети мовленнєвої діяльності.

Фотографія – один із видів візуального мистецтва, що на сучасному етапі глобалізації зміцнює свої позиції в способі передачі інформації користувачеві.

Художність майбутнього фотографічного знімка, його виразність залежать від того, що саме документується в момент зйомки. Творчий процес створення фотографії ставить акцент на найбільш точному відборі матеріалу, що заповнює картинну площину фотознімку.

Старші дошкільнята із задоволенням знімають усе довкола. Для них процес фотозйомки – і серйозна розвага, і цікава справа.

Тож логічним є залучення дітей до цілеутворення засобами фотозйомки.

Первинними цілями, досягнення яких спонукатиме до подальших висловлювань та дій здобувачів дошкільньої освіти в процесі фотозйомки є тримати девайс двома руками на рівні грудей і, щоб фото не було розмитим, не рухати ним у момент зйомки; будь-яке джерело світла чи сонце мають бути за спиною фотографа, позаду; розглядати майбутній кадр на екрані цифрового фотоапарата чи смартфона; стежити, щоб об'єкт фотозйомки повністю вміщався в кадрі; не «обрізати» голови, руки тваринам і людям; дбати про естетичний вигляд знімка; у центрі має знаходитися той об'єкт, на який ви бажаєте звернути увагу; користуватися автофокусом для досягнення чіткості зображення (натискати на екрані смартфона на нього); роблячи селфі, дбати про фон,

відводити руку якнайдалі від обличчя, не зависати над камерою; використовувати селфі-палицю; не забувати про підсвічування – автоспалах, який за слабого освітлення у багатьох девайсах умикається автоматично; поводитися з цифровим пристроєм обережно: не впускати та не кидати, пам'ятати про його особливу вразливість до подряпин на об'єктиві.

Аналіз методичних основ розвитку операцій цілеутворення у висловлюваннях старших дошкільників за допомогою фотозйомки дозволив виявити такі форми роботи в закладі дошкільної освіти із використанням фотографій як фотографування; перегляд світлин; спостереження за працею фотографа; моделювання ситуацій, що зображені на фото; проведення занять на основі виконаної фотозйомки; складання розповідей за фотографіями; створення фотоальбомів; облаштування фотокуточків на різні теми; створення фотоколажів; використання ігор зі світлинами «Спіймай колір», «Пісочниця з фотографіями», «Самореклама»; сюжетно-рольові ігри «Фотомайстерня», «Фотостудія» тощо та ігрових вправ «Стрибок у світлину», «Ілюстрації», «Свята», «Фотонатюрморт», «Пори року», «Крісло автора», «Рамка», «Сенкан», «Який предмет зайвий».

Приклади фотографій для складання розповідей дітьми дошкільного віку подано нами в додатках **Б, В**.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Базалук О.О., Юхименко Н.Ф. Філософія освіти: навч.-метод. посібник. Київ, 2010. 164 с.
2. Від медіаграмотності до медіакультури: навчально-методичний комплекс медіазанять / Наук. редактор В. І. Шуляр. Миколаїв: ОППО, 2016. – 136 с.
3. Від медіаграмотності до медіакультури: стратегії, проблеми, перспективи: тези доповідей Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції (м. Миколаїв, 27 квітня 2016 року). Миколаїв: ОППО, 2016. – 343 с.
4. Володарская Н.В., Митина А.М. Проблема целей обучения в современной науке. М.: МГУ, 2006. 72 с.
5. Гавриш Н. Знайоме невідоме покоління, або Хто ти, малюку? *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2018. № 10. С. 4-10.
6. Гавриш Н. Розвиток мовлення: розв'язуємо актуальні проблеми. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2019. № 3. С. 36-44.
7. Горська К.О. Медіаконтент цифрової доби: трансформації та функціонування : дис. ... докт. наук з соц. комун. : 27.00.01 / Горська Катерина Олександрівна ; М-во освіти і науки України, Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Ін-т журналістики. Київ, 2016. 449 с.
8. Демидова Т.Е. Формирование умения целеполагания у младших школьников. *Начальная школа плюс До и После*. 2009. №4. С. 18-22.
9. Життєва компетентність особистості / За ред. Л.В. Сохань, І.Г. Сохань, Г.М. Несен. К. : Богдана, 2003. 520 с.
10. Калмикова Л.О. Формування у дітей старшого дошкільного віку мовленнєвої діяльності: діагностично-розвивальний комплекс : навч.-метод. посіб. К. : Видавничий Дім «Слово», 2016. 384 с.

11. Кларин М.В. Инновации в обучении: метафоры и модели: Анализ зарубежного опыта. М.: Наука, 2017. 223 с.
12. Коваленко Е.Э. Целеполагание в обучении: уч.пособие. Харьков, 2014. - 36 с.
13. Кокарева З.А. Диагностика сформированности действий целеполагания. *Начальная школа*. 2014. №2. С. 21-24.
14. М'ясоїд П.А. Загальна психологія. К. : Вища шк., 2010. 479 с.
15. Медіаосвіта та медіаграмотність: Підручник / Ред.-упор. В. Ф. Іванов, О. В. Волошенюк; за наук. ред. В. В. Різуна. Київ: Центр вільної преси, 2012. 234 с.
16. Меленець Л. Про успіхи інноваційної діяльності дошкільних закладів столиці. *Дитячий садок*. 2020. № 8. С. 55–56.
17. Опачко М.В. *Філософія сучасної освіти* : навч.-метод. посібник. Ужгород: УжНУ, 2016. 72 с.
18. Полєвікова О.Б. Специфіка впровадження дошкільної медіаосвіти на Херсонщині // Медіаосвіта в Україні: наукова рефлексія викликів, практик, перспектив: матеріали методологічного семінару (НАПН України, Інститут соціальної та політичної психології, Київ, 3 квітня 2013 року). С.396-406.
19. Полєвікова О.Б. Аналіз методичних підходів до мовної освіти дітей у контексті словоцентризму. *Педагогічні науки*. Херсон, 2017. Вип. 75. С.141-146.
20. Полєвікова О.Б., Озерна С.С. Об'єктивність та суб'єктивність цілеутворення сучасної освіти // The 7th International scientific and practical conference "World science: problems, prospects and innovations" (March 24-26, 2021) Perfect Publishing, Toronto, Canada. 2021. P. 696-698.
21. Полєвікова О.Б., Куценко П.М. Роль методу sand play в розвитку інтенціональної спрямованості мовлення дітей // The 6th International scientific and practical conference "Perspectives of world

science and education” (February 26-28, 2020) CPN Publishing Group, Osaka, Japan. 2020. P.665-673.

22. Полевикова О.Б., Шурда Ж.І. Мовленнєва особистість у лінгводидактичному просторі дошкілля // The 12th International conference “*Science and society*” (June 7, 2019) Accent Graphics Communications & Publishing, Hamilton, Canada. 2019. P.77-87.

23. Романюк І. Індивідуальна траєкторія розвитку професійної компетентності педагога. *Дошкільне виховання*. 2019. № 4. С. 6-10.

24. Скоробогатько М., Кудлатова І. Світ в об’єктиві: прийоми фототерапії в роботі з дітьми. *Дошкільне виховання*. 2018. № 5. С. 12-15.

25. Терещенко І. Маленькі фотографі. Поради вихователям і батькам дітей старшої групи. *Дошкільне виховання*. 2020. № 7. С. 24-25.

26. Формування інноваційного простору дошкільної освіти : наук.-метод. посіб. / упоряд. Н. В. Любченко, О. А. Прокопенко; А. С. Виноградова за ред. Є. Р. Чернишової / Ун -т менедж. освіти НАПН України. К., 2012. Ч. 1. 112 с.

27. Харламов І.Ф. Педагогіка : навч.посіб. Одеса: Гардаріки, 2015. 520 с.

28. Шалда Н. Упроваджуємо інновації: як відстежити результативність? *Дошкільне виховання*. 2019. № 4. С. 21-25.

ДОДАТКИ
ДОДАТОК А
ДІАГНОСТИКА ОПЕРАЦІЙ ЦІЛЕУТВОРЕННЯ
У ВИСЛОВЛЮВАННЯХ ДОШКІЛЬНИКІВ
(ЗА Л.О.КАЛМИКОВОЮ)

Для вивчення особливостей операцій цілеутворення у висловлюваннях дітей використовуються такі *методи*:

- бесіди з дітьми;
- спостереження за процесом постановки дошкільниками цілей висловлювання - його конкретної мети (про що саме дитина хоче розповісти);
- методи співпраці експериментатора й дитини із спільною постановкою мети (у висловлюваннях на запропоновану тему).

За допомогою цих методів вивчаються такі *особливості цілеутворення*: динамічність, спосіб регуляції формування мети, спосіб відображення цілей, самостійність прогнозування висловлювання, його цілеспрямованість, регулювання процесу мовлення мотивом (чи стає образ передбачуваного результату висловлювання метою?; чи починає спрямовувати дію і визначати вибір способів здійснення?).

З метою вивчення особливостей мовленнєвого цілеутворення дітям пропонуються завдання на складання розповіді на будь-яку тему з власного досвіду (*“Наші ігри з ляльками”, “Як ми святкували свято”, “Як ми ходили в зоопарк (на річку, в ліс)”, “Мій день народження”, “Як я відпочивала влітку”, “Наші зимові розваги”, “Як я допомагаю вдома”* та ін.).

Перед тим, як висловлюватися, вони мають сказати про що або про кого розповідатимуть і чим має закінчитися подія, про яку йтиметься.

Результати аналізу цілеутворення фіксуються в таблиці.

Таблиця А.1

Стан мовленнєвого цілеутворення у старших дошкільників

Показники мовленнєвого цілеутворення									
Загальна Кількість дітей		Спосіб регуляції цілеутворення		Спосіб відображення мети		Прогнозування висловлювання		Зв'язок образу передбачуваного результату з мотивами	
Кі-сть дітей, які відмовилися висловлюватися	Кі-сть дітей, які висловлювалися, у %	Довільний	Мимовільний	Усвідомлений	Неусвідомлений	Самоствітний	У співробітництві	Образ пов'язується з мотивом	Образ не пов'язується з мотивом

За результатами діагностування можна виокремити орієнтовні рівні розвитку операцій цілеутворення у висловлюваннях дітей: перший рівень (*високий*), другий рівень (*достатній*), третій рівень (*середній*), четвертий рівень (*недостатній*).

Кількісні показники цілеутворення в мовленні дітей можна представити в таблиці А.2.

Стан розвитку операцій цілеутворення у висловлюваннях дітей

Таблиця А.2

К-ть дітей	Рівні розвитку операцій цілеутворення у висловлюваннях дітей			
	Високий	Достатній	Середній	Недостатній
%				

Таблиця А.3

Якісна характеристика розвитку в дошкільників операцій цілеутворення у висловлюваннях за рівнями

Рівні розвитку операцій цілеутворення	Якісна характеристика розвиненості операцій цілеутворення у висловлюваннях дітей згідно орієнтованими рівнями

Високий	Діти довільно, усвідомлено, самостійно визначають мету свого висловлювання, образ результату якого набуває збуджувальної сили, пов'язаний із мотивом, спрямовує мовленнєві дії і визначає вибір “операціональних мовленнєвих структур”
Достатній	Діти або усвідомлено, довільно й самостійно визначають мету висловлювання, але образ передбачуваного результату не пов'язують з мотивом, або прогнозують висловлювання у співробітництві з дорослим мимовільно, неусвідомлювано (але осмислено!)
Середній	Дошкільники ставлять мету в співробітництві з дорослим неусвідомлювано, мимовільно (із застосуванням ігрових методів), не пов'язуючи образ передбачуваного результату висловлювання з
Недостатній	Мета висловлювання формується мимовільно, неусвідомлено і лише у спонтанних монологіях

ДОДАТОК Б
ЗРАЗКИ ФОТОГРАФІЙ ДЛЯ СКЛАДАННЯ РОЗПОВІДЕЙ
ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Розповідь дитини «Моя щаслива сім'я»

Розповідь «Дім, у якому я живу»

Розповідь «Мої зимові канікули»

ДОДАТОК В

ПРИКЛАДИ ФОТОКОЛАЖІВ

ДОДАТОК Г

Ігри для розвитку операцій цілеутворення дошкільників із використанням фотозйомки

“Крісло автора”

Попросіть дитину розказати, що вона намагалася відобразити у своєму фото. Для цього нехай вона зручно сяде у “крісло автора” й розповість про те, кого або що зображено на фото. Варто запропонувати придумати для світлини назву.

“Стрибок у світлину”

Під час відвідин фотовиставки запропонуйте дитині уважно розглянути всі знімки і визначитися, яка світлина їй подобається, у яку вона хотіла би потрапити, якби це було можливо. Потім нехай заплющить очі й уявить себе всередині вибраної фотографії. Запитайте, що вона бачить у себе під ногами, вгорі, ліворуч та праворуч, що чує, що відчуває. Цю вправу доречно виконувати по колу.

“Рамка”

Запропонуйте дітям узяти готову рамку для фото і поприкладати до світлини в різні способи. Це допоможе їм навчитися вибирати ракурси, звертати увагу на окремі деталі.

“Який предмет зайвий?”

Покажіть дітям зображення предметів, які використовує фотограф у своїй роботі: штатива, парасольки для відбивання світла, фотоальбому, паска для фотоапарата, а також інших: вази, граблів, лікарських інструментів, фізкультурного обладнання тощо. Попросіть їх визначити, які зображення зайві й чому.

Вправа «Ілюстрації»

Під керівництвом педагога діти створюють серію фотознімків, які могли б ілюструвати який-небудь літературний твір — вірш, оповідання, притчу, казку, — і оформлюють ними сторінки саморобної книжки (можна в електронному варіанті). Після цього відбувається

представлення та обговорення робіт.

Гра «Самореклама»

Учасникам пропонують принести з дому світлин, що відображають певні їхні позитивні якості та досягнення. На знімках вони можуть бути представлені в різних — як формальних, так і неформальних — ситуаціях. У ході заняття, використовуючи принесені фотографії та доповнюючи їх текстами і малюнками, кожен учасник групи виготовляє плакат, який міг би служити йому своєрідною "саморекламою", тобто представляти його у найбільш позитивному світлі.

ДОДАТОК Д
Дидактичні мовленнєві ігри
на розвиток навичок цілеутворення у старших дошкільників
“Чому впаде башточка?”

Мета: Учити дітей висловлювати міркування; будувати складнопідрядні речення з підрядними причини, використовуючи сполучник **тому що**; робити висновки, вживаючи узагальнюючі слова **тому, ось чому**; встановлювати зв'язки і залежності між спорудою та її опорою.

Хід гри:

– Діти, давайте збудуємо башточку. Костю, поклади свій перший кубик в основу споруди. (*Хлопчик виконує завдання*). Бачиш, Костю, цей кубик не впаде, **тому що** в нього є опора – стіл. А якщо я покладу свій кубик на край столу (*кладає інший кубик на край столу*) так, щоб у нього не було такої міцної опори? Що тоді станеться? (*Просуває кубик – він падає на підлогу*).

Діти, поясніть, чому мій кубик упав, а Костів не впав? (*Вихователь слухає варіанти дитячих відповідей*). Так, Костів кубик стоїть на міцній опорі. **Ось чому** він не падає. А мій кубик, коли я його пересунула, втратив свою опору. **Тому** він упав.

(Вихователь пропонує декільком дітям повторити її пояснення).

– Гаразд, продовжимо будувати нашу башточку. Наталочко, а як ти далі будуватимеш нашу споруду?

– Я покладу свій кубик на Костів. (*Кладає*).

– Так, Костів кубик буде міцною опорою для твого кубика.

Сашко, а тепер ти добудовуй нашу башточку. Що ти зробиш?

– Я покладу свій кубик на Наталчин. (*Кладає*).

– Правильно. **Отже**, твій кубик, Наталю, буде міцною опорою для Сашкового.

(Далі вихователь пропонує ще декільком дітям покласти свої кубики на попередні і пояснити свої дії. Під час побудові башточки вихователь обов'язково акцентує увагу дітей на словах *опора*, *спирається*).

– Гарна вийшла у нас башта! А тепер поміркуймо, що станеться, якщо Михайлик вийме з-під неї Костів кубик?

– Башточка впаде.

– Поясніть, чому башта впаде? (*Відповіді дітей*).

Кінцевий результат міркувань дошкільників має бути такий: “Башта впаде, **тому що** Михайлик вийме нижній кубик, і вся споруда втратить основу. А без опори кубики не можуть утриматись у башті. **Ось чому** башта впаде”.

“Світлофор”

Мета: формувати в дошкільників уміння висловлювати зв'язні міркування, домагатися інтуїтивного дотримання його структури (теза – аргументи – висновок); вчити дітей висловлювати складнопідрядні речення, інтонаційно поєднуючи головну й підрядну його частини; співвідносити слова в реченні з діями, що демонструються; стимулювати до самостійного відбору мовного мовних засобів (сполучників, сполучних та узагальнюючих слів).

Матеріал: іграшковий транспорт, настільний світлофор.

Хід гри

Вихователь створює на столі ігрову ситуацію: рух транспорту по вулиці та його зупинку на перехресті за сигналом світлофора. Коли на світлофорі “засвічується” червоне світло, вихователь каже: “На світлофорі засвітилося червоне світло, машини зупинилися. Поясніть, чому зупинилися машини?”.

Зразок відповіді: “Машини зупинились, **тому що** на світлофорі засвітилося червоне світло. А на червоне світло їхати не можна. **Тому** машини зупинилися”.

Далі вихователь показує новий епізод: на світлофорі – зелене світло. Запитує: “Діти, поясніть, чому автомобілі почали рухатися?”

- Автомобілі почали рухатися, **тому що** на світлофорі засвітилося зелене світло. На зелене світло рух транспорту дозволено. **Тому** автомобілі почали рухатися.

“На зупинці”

Мета: вчити дітей будувати складнопідрядні речення з підрядними причини, вживати сполучники бо, тому що; узагальнюючі слова тому, ось чому; інтуїтивно дотримуватись структури міркування (теза – аргументи – висновок).

Матеріали: іграшковий транспорт (тролейбус, автобус, трамвай); зупинки (тролейбусна, автобусна, трамвайна); ляльки (Чебурашка, Буратіно, Мальвіна, Клоун).

Хід гри:

Вихователь розміщує на столі атрибути й ознайомлює дітей з грою.

– Діти, пасажери можуть доїхати троллейбусом до зоопарку, автобусом – до лялькового театру, трамваем – до цирку. Чебурашка захотів поїхати до зоопарку. Зою, як ти вважаєш, на яку зупинку прийде Чебурашка?

– Зоя: **“Я вважаю**, що Чебурашка прийде на троллейбусну зупинку”.

(Вихователь розміщує Чебурашку на відповідній зупинці).

– Зою, поясни, чому Чебурашка прийшов на троллейбусну зупинку?

Зразок відповіді: “Чебурашка прийшов на троллейбусну зупинку, **тому що** йому треба доїхати до зоопарку. А до зоопарку пасажирів везе тільки троллейбус. **Ось чому** Чебурашка прийшов на троллейбусну зупинку”.

Вихователь розміщує інших ляльок: “Буратіно та Мальвіні треба доїхати до лялькового театру, а Клоунові – до цирку. Поясніть, чому Буратіно з Мальвіною прийшли на автобусну зупинку, а Клоун – на трамвайну?” (Діти висловлюються за зразком).

“Чим і чому несхожі і схожі бурий і білий ведмеді?”

Дидактичні завдання: учити дітей будувати зв’язні висловлювання типу міркування, дотримуючись структури; формувати вміння поєднувати композиційно-сміслові частини міркування за допомогою сполучних слів (по-перше, по-друге), причинових сполучників (бо, тому що, через те що), узагальнюючих слів (ось чому, тому).

Закріплювати знання про диких тварин. Вчити порівнювати, розуміти залежність будови тіла, зовнішнього вигляду, поведінки тварин від середовища існування, способу добування їжі.

Попередня робота. Бесіда про особливості життя бурого й білого ведмедів.

Матеріали: іграшкові бурий і білий ведмеді, малюнки з їхнім зображенням.

Правила гри. Діти повинні спочатку назвати ознаки відмінності, її причини, а потім ознаки схожості та її причини.

Хід гри. Вихователь разом з дітьми обстежує іграшкових тварин, розглядає малюнки.

Вихователь: Діти, чим відрізняються бурий і білий ведмеді?

(**По-перше**, бурий ведмідь живе в лісі, а білий – у водах північних морів. **По-друге**, хутро в білого ведмеда густіше. Він полює на тюленів, а бурий ведмідь цього не робить. У бурого ведмеда є барліг, а в білого немає. **Тому** ведмеді відрізняються).

Вихователь: діти, поясніть, чому ці тварини відрізняються?

Діти: Білий і бурий ведмідь відрізняються, **тому що** колір хутра робить білого ведмеда непомітним на кризі, а бурого – в лісі. Хутро в білого ведмеда густіше, **через те що** на Півночі холодніше. Він не

робить барліг із гілок, **через те що** в кригах не ростуть дерева. Бурий ведмідь не полює на тюленів, **бо** вони не живуть в лісі. Бурий і білий ведмеді відрізняються, **тому що** один із них пристосувався до життя в лісі, а другий – на крижині. **Ось чому** ці ведмеді відрізняються.

Ознаки схожості: за формою й будовою тіла. Тіло в них покрите густим хутром, мають гострі зуби. Ведмеді великі, сильні, самостійно добувають їжу.

Вихователь: Поясніть, чому ведмеді схожі? (Ведмеді схожі, **тому що** вони дикі тварини. **Ось чому** ці тварини схожі).

“Чим і чому схожий і несхожий посуд?”

Дидактичні завдання. Формувати в дошкільників уміння дотримуватись структури міркування (теза – аргументи – висновок); поєднувати композиційно-сміслові частини міркування за допомогою мовних засобів зв'язку (бо, тому що, через те що, ось чому, тому). Розвивати спостережливість, вчити порівнювати предмети, встановлювати зв'язок між призначенням, будовою посуду й матеріалом, з якого він виготовлений.

Попередня робота. Бесіди про особливості кухонного, столового, чайного посуду. Обстеження іграшкового посуду.

Матеріали: кухонний, столовий і чайний посуд; малюнки з їх зображенням. Червоні і сині фішки.

Правила гри. Спочатку треба назвати ознаки і причини подібності, а потім – відмінності. За правильне встановлення ознак подібності або відмінності дитина отримує червону фішку, причин – синю. Виграє той, у кого більше буде фішок.

Хід гри. Вихователь разом з дітьми обстежує іграшкові і справжні чайники та чашки, розглядає малюнки з їх зображенням.

Ознаки подібності: у чашки і чайника по одній ручці збоку, вони виготовлені з фарфору, тверді, гладкі, непрозорі. У чашку й чайник наливають чай.

Причини подібності: фарфорові чайник і чашка – чайний посуд.

Ознаки відмінності: у чайника є кришка і носик, у чашки – немає. Носик потрібний для того, щоб було зручніше наливати заварений чай у чашку. У чашки немає носика, тому що пити чай з нього незручно. Кришка необхідна чайнику, бо тоді чай у ньому краще заварюється. Кришка на чашці заважала б покласти в неї цукор і розмішувати його ложечкою.

Причини відмінності: чайник і чашка мають різні призначення, і як наслідок різну форму, у чашці чай заварюють, а з чашки його п'ють.

Додаток Е
КОДЕКС АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ
ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ ХЕРСОНЬКОГО
ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Я, Озерна Світлана Сергіївна, учасник(ця) освітнього процесу Херсонського державного університету, **УСВІДОМЛЮЮ**, що академічна доброчесність – це фундаментальна етична цінність усієї академічної спільноти світу.

ЗАЯВЛЯЮ, що у своїй освітній і науковій діяльності **ЗОБОВ'ЯЗУЮСЯ**:

– дотримуватися:

- вимог законодавства України та внутрішніх нормативних документів університету, зокрема Статуту Університету;
- принципів та правил академічної доброчесності;
- нульової толерантності до академічного плагіату;
- моральних норм та правил етичної поведінки;
- толерантного ставлення до інших;
- дотримуватися високого рівня культури спілкування;

– надавати згоду на:

- безпосередню перевірку курсових, кваліфікаційних робіт тощо на ознаки наявності академічного плагіату за допомогою спеціалізованих програмних продуктів;
- оброблення, збереження й розміщення кваліфікаційних робіт у відкритому доступі в інституційному репозитарії;

• використання робіт для перевірки на ознаки наявності академічного плагіату в інших роботах виключно з метою виявлення можливих ознак академічного плагіату;

– самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного й підсумкового контролю результатів навчання;

– надавати достовірну інформацію щодо результатів власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використаних методик досліджень та джерел інформації;

– не використовувати результати досліджень інших авторів без використання покликань на їхню роботу;

– своєю діяльністю сприяти збереженню та примноженню традицій університету, формуванню його позитивного іміджу;

– не чинити правопорушень і не сприяти їхньому скоєнню іншими особами;

– підтримувати атмосферу довіри, взаємної відповідальності та співпраці в освітньому середовищі;

– поважати честь, гідність та особисту недоторканність особи, незважаючи на її стать, вік, матеріальний стан, соціальне становище, расову належність, релігійні й політичні переконання;

– не дискримінувати людей на підставі академічного статусу, а також за національною, расовою, статевою чи іншою належністю;

– відповідально ставитися до своїх обов'язків, вчасно та сумлінно виконувати необхідні навчальні та науково-дослідницькі завдання;

– запобігати виникненню у своїй діяльності конфлікту інтересів, зокрема не використовувати службових і родинних зв'язків з метою отримання нечесної переваги в навчальній, науковій і трудовій діяльності;

– не брати участі в будь-якій діяльності, пов'язаній із обманом, нечесністю, списуванням, фабрикацією;

– не підроблювати документи;

– не поширювати неправдиву та компрометуючу інформацію про інших здобувачів вищої освіти, викладачів і співробітників;

– не отримувати і не пропонувати винагород за несправедливе отримання будь-

яких переваг або здійснення впливу на зміну отриманої академічної оцінки;

– не залякувати й не проявляти агресії та насильства проти інших, сексуальні домагання;

– не завдавати шкоди матеріальним цінностям, матеріально-технічній базі університету та особистій власності інших студентів та/або працівників;

– не використовувати без дозволу ректорату (деканату) символіки університету в заходах, не пов'язаних з діяльністю університету;

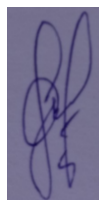
– не здійснювати і не заохочувати будь-яких спроб, спрямованих на те, щоб за допомогою нечесних і негідних методів досягати власних корисних цілей;

– не завдавати загрози власному здоров'ю або безпеці іншим студентам та/або працівникам.

УСВІДОМЛЮЮ, що відповідно до чинного законодавства у разі недотримання Кодексу академічної доброчесності буду нести академічну та/або інші види відповідальності й до мене можуть бути застосовані заходи дисциплінарного характеру за порушення принципів академічної доброчесності.

30.03.2021

(дата)

(підпис)

Світлана ОЗЕРНА

(ім'я, прізвище)